

Svi barba Ivini brodovi *

UDK 656.61-057

Brojna društvena priznanja, koja je kap. Ivo Šišević zaslužio u ratu i u miru predstavljaju burne povijesne međaše kroz koje je prošla naša trgovačka mornarica od njenog osnutka u staroj Jugoslaviji do naših dana.

Kapetana Ivu Šiševića krasile su tri njemu najdraže stvari: brod, pero i cigareta. Konstruirao je i poseban cigaret-zaštitnik da bi na zapovjedničkom mostu nesmetano mogao pušiti i u najljućem »fortunalu«. (Savezni ured za patente — Beograd, pod reg. brojem 2365-1955). Značajno mjesto u njegovom tvrdokornom srcu zauzimala je i njegova životna saputnica Dobrila. Ali autoritativni Barba nikad joj nije dozvolio da se miješa u njegove važne muške poslove. Jednom prilikom ona se sasvim slučajno nešto prije njega našla za stolom u brodskom salonu okružena pažljivim mladim časticima. To je bilo dovoljno da joj on uputi pogled pun prijekora:

»Dobre, sjela si na mjesto komandanta!«

Nakon što je cijeli radni vijek proveo na moru kapetan Šišević se nekako smirio u tihoj bračnoj luci na Lapadu. Njegova odana Dobre mu danas kaže:

»Dok si naveg'o bio si svačiji, a sada kada nisi više ničiji — doš'o si doma!«

Mnogobrojni prijatelji i znanci svakodnevno im uljepšavaju sretnu i spokojnu dugovječnost.

Uz legendarnog barba Ivu i mene vezuje ono rano stasanje na moru, popraćeno spisateljskim pokušajima po raznim pomorskim časopisima u kojima je on davno prije bio pustio korijenje. Našli smo se na istome poslu i pod zastavom Organizacije ujedinjenih naroda, kad smo u »konvoju mira« iz Šibenika prevozili u Port Said prvi odred naših pripadnika »plavih šljemova« u izraelsko-egipatskom sukobu oko Sueskog kanala. U toj pomalo čudnovatoj vojno-pomorskoj formaciji sastavljenoj od tri šarolika trgovačka broda kapetan Šišević je bio zapovjednik na putničkom brodu »Partizanka« na čelu konvoja, a ja tek bespravni kadet na krmi motornog transportera »Čelik« na njegovom neutješnom začelju. Kaskao sam rotko za njime »kao nepoznati, a ipak dobro poznati«....

Od tada je prošlo više godina i izraelsko-arapskih ratova do našeg ponovnog susreta na zagrebačkoj televiziji u popularnoj emisiji »Most generacija«. U njoj smo nastupili kao dvojica rijetkih kapetana i pomorskih publicista, koje je jedno te isto sinje more spajalo, a različita životna dob donekle razdvajala.

Nedavno sam saznao za Šiševićev upravo dovršen rukopis »SVI MOJI BRODOVI« sa sjetnim podnaslovom »uspomene pomorskog kapetana«, čemu sam se iskreno obradovao. Naime, njegov bogat život i mnogobrojna priznanja, koja je zaslužio u ratu i u miru na moru ujedno predstavljaju burne povijesne međaše kroz koje je prošla naša cjelokupna trgovačka mornarica od njenog patetičnog osnutka u staroj Jugoslaviji do naših dana.

JETKI HUMOR BRODOLOMCA

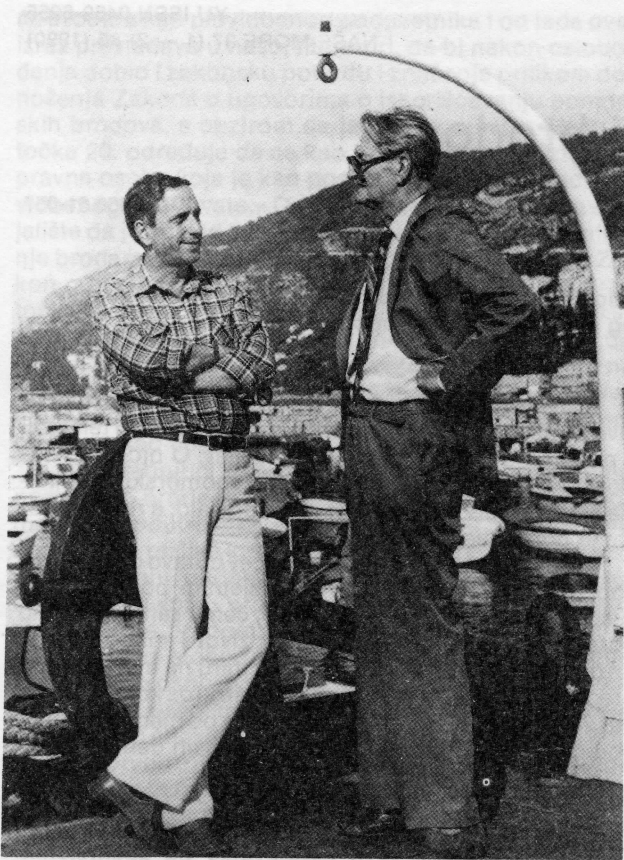
— Barba Ivo, ne čini li vam se danas pomalo nestvarnim ono prvo naukovanje na zadimljenim parnjačama dobre stare »Dubrovačke plovidbe«?

— Još od malena bio sam u neposrednom dodiru s morem pred kućnim pragom na Pilama. Njegova rušilačka snaga u zimskom Dubrovniku podno tvrđave Lovrjenac ostavila je u meni trajan pečat. Kao da je to isto more i u meni raslo, neodoljivo me zakuopljalo u snu i u zbilji. Već sam tada čvrsto odlučio da plovim na brodovima, da im posvetim sav svoj život. Ali tome je doprinijela i puka neimaština, jer me moja dobra majka Nike, nakon vijesti da mi je otac nastradao u požaru rudarske nastambe negdje u Americi, morala podizati sa svojih deset prstiju. Radila je u kući uglednog dubrovačkog brodovlasnika Don Federika Glavića. Na moje uporno nagovaranje zamolila ga je da me ukrca barem kao malog od kuhinje na koji od svojih brodova

Kap. Ivo Šišević u društvu s opernom pjevačicom Zinkom Kunc i njenim suprugom na putničkom brodu »Jugoslavija« na kojem je barba Ivo duže vremena bio ukrcaan u svojstvu zapovjednika.

*Kap. IVO ŠIŠEVIĆ preminuo je u Dubrovniku 27. lipnja 1990. godine, gdje je i sahranjen

kapetani Ivo Šišević i Bruno Profaca, poznati pomorski publicisti

Tako sam daleke 1922. dospio na parobrod duge plovidbe »Dubac«, a nakon završene nautike relativno sam brzo napredovao na »Bosanki«, »Pracatu«, »Daksi«...

— Do kada je to trajalo?

— Do prve pomorske krize, koja nas pogađa svakih dvadesetak godina. Da bih poput ribe na suhom nekako preživio početkom tridesetih godina pokrenuo sam časopis »Dubrava«. Bio sam njegov izdavač, glavni urednik, tehnički direktor, lektor, korektor, reporter i kolporter. Kao aktivni vaterpolist izdavao sam i sportske novine »Plivački reporter«, ali i niz karnevalskih listova, kojima smo stalno mijenjali tobožnje glavne i odgovorne urednike. To su zapravo bili posebno plaćeni beskućnici, koji su se olako mirili s nekoliko dana pritvora zbog naprednih nazora uređivačkog kolegija.

— Čudi me da ste u ovoj još neobjavljenoj knjizi jednostavno izostavili svoje učešće u španjolskom građanskom ratu?

— Pomorac se često puta ni kriv ni dužan može naći u kakvoj zemlji zahvaćenom ratom s kojim on nema ničega zajedničkog. Tako sam se i ja zatekao u samom epicentru građanskih nemira u Španjolskoj. Plovio sam na parobrodu »Toussike«, koji je iz Marseillea prevezio u Barcelonu pomoć u živežnim namirnicama za postradale i to usred žestokih bombardiranja luke iz zraka.

U praskozorje drugog svjetskog rata, točnije 3. kolovoza 1940. godine mladi Šišević je doživio i pravo ratno krštenje. Znatno prije nego je naša zemlja bila zahvaćena ratom, negdje na putu iz Philadelphije za Durban tada još neutralni jugos-

lavenski parobrod »Rad« pogodilo je torpeda s nacističke podmornice. Sva posada našla se za tren oka u čamcima za spasavanje, promatrajući sa suzama u očima, kako njihov neprežaljani teretnjak polako tone. Štrkljasti drugi časnik palube Šišević uspravljen na prednjem dijelu pretrpanog čamca davao je oduška gorčini sasvim druge prirode:

»Plemeniti skupe, ovim piratskim činom gospodar Marko Rusko prestao je biti brodovlasnik!«

I ta sarkastična primjedba izostavljena je u njegovoj autobiografiji »s okusom mora« iz razumljive bojazni da bi nam se, proizašla iz njegovog pera, danas mogla činiti suviše pretencioznom. Istini za volju pitam barba Ivu:

— Kakve ste posljedice očekivali nakon one neprimjerene izjave u brodolomu nasred ratom zahvaćene pučine Atlantika?

— Kad smo se vratili kući to su doslovno prenijele i beogradske novine »Vreme«. Zbog toga mi je poslodavac uskratio novčanu pomoć, koju su listom primili ostali brodolomci. Osim toga, napuštajući navrat-nanos oštećeni brod nakon torpediranja ostao sam bez novinarske legitimacije, foto-aparata kao i mnoštva reporterskih bilješki.

FATALNA OMAŠKA REDAKCIJE

U toku NOB-a Šišević je nakon dogovora s Velimirom Škorpikom prišao Cetinskom partizanskom odredu, a zatim i Mornarskoj četi u IV. operativnoj zoni na Biokovu. Uostalom, poneki

Ivo ŠIŠEVIĆ (s puškom o ramenu), prvi oficir parobroda »Bakar« i kap. Brajenović, zapovjednik p/b »Bakar«. Snimljeno u studenom 1944. godine.

kapetan duge plovidbe, koji se našao u okupiranoj zemlji bio je dragocjen kadar u prvim počecima stvaranja partizanske mornarice. U Engleskoj su primjerice upravo takvi prekaljeni rezervisti trgovačke mornarice iznijeli znatan dio bremena na svojim leđima u savezničkom ratovanju.

S parobrodom »Ston« u sastavu NOVJ dospio je u Bari da bi kao prvi oficir prešao na parobrod »Bakar«. Unapređen je u ratnog komandanta na obnovljenoj »Sitnici«, koju su Saveznici teško oštećenu velikodušno vratili našoj mladoj ratnoj mornarici.

— **Kako je došlo do osporavanja vašeg požrtvovnog djelovanja na brodu-heroju »Bakar« od strane jednog vašeg kolege s kojim ste polemizirali na duge staze?**

— Sve je to počelo mnogo godina poslije rata, kad je u tjedniku »Arena« omaškom redakcije u podnaslovu jednog napisa o meni rečeno da sam bio ratni komandant »Bakra«. U samom napisu je inače lijepo stajalo da sam na »Bakru« bio prvi oficir. Međutim, u talijanskoj luci Bari su se na tom brodu u vrlo kratkom vremenu mog boravka na njemu izmijenila čak četiri komandanta. Jedan od njih nije mi mogao oprostiti tu tobožnju samohvalu. Pisao je i javljao na sve strane od raznih novinskih redakcija preko znanstvenih i vojno-pomorskih institucija do generalštaba ne bi li po svaku cijenu ispravio tu »povijesnu grešku« na kojoj ja nisam ni u jednom trenutku inzistirao.

Kap. Ivo Šišević je ipak najljepše godine svog pustolovnog života proveo na bijelim putničkim brodovima riječke »Jadrolinije«. Bio je pravi užitak promatrati s obale onaj njegov čuveni »ingliš manevar« energičnog uplovljavanja motornim brodom »Dalmacija« ili »Istra« po našim lukama. Uslijed naglog preokreta rada propelera more bi oko tih vitkih »ljepotica Mediterana« naprosto proključalo. Ali jednom zgodom u neposrednoj blizini tvrdog kamenog pristana brodski strojevi su u najkritičnijem trenutku zatajili, pa je na sve spreman Barba uzviknuo s mosta:

»Držite se, ja se držim!!!«

»VELIKI BIJELI OTAC«

Na nešto dužim krstarenjima Šišević je veći dio slobodnog vremena provodio s poznatim ličnostima iz domaćeg i bijelosvjetskog »jet-seta«, kojima je i u svojoj knjizi posvetio neka poglavlja. Na svečani »Captain's Diner« (»Kapetanska večera«) na kraju putovanja pozivao je naše diplomatske predstavnike, ugledne poslovne ljude, čuvene umjetnike i poneku pritalu opernu primadonu.

Motornim brodom »Jugoslavija« stalno je prevozio pripadnike mirovnog odreda JNA, uglavnom neprilagođene kontinentalce, do Port Saida i natrag. Oni su u njemu vidjeli nedostižnog pomorskog veterana u kojega su se u svakom pogledu mogli pouzdati. Tiskao im je i prigodne brodske novine »Morski vuk« »izlazi jednom za vazda« u kojima ih je na samo njemu svojstven način bodrio da uživaju u prirodnim ljepotama uzburkanog Mediterana do dolaska na ratno poprište na pustinjskoj Sinajskoj visoravni.

— **Čini se da je svakom kapetanu ipak potrebna samoća, ono što Englezi malo finije zovu »Splendid isolation« (»Blistava izolacija«). Razmišljajući o vama ja sam zaključio da ste se s vremenom priklonili znanstvenom radu da biste već nekako skinuli s vrat sve te nametljive i dosadne putnike...**

— Onu prvu klicu znatiželje otkrio sam u sebi zahvaljujući bogatom arhivu svoga grada. Nakon toga kao da je došlo do lančane reakcije, počeo sam zalaziti i u arhive Venecije, Carigrada, La Vallette, Barcelone itd. Tako su nastale moje rasprave »Suez i Hrvati«, »Dubrovčani u Carigradu«, »Dubrovačka trgovačka kolonija u Goi«, »Slijedom bakarskih pomoraca«, »Slike Kotora i Dubrovnika u pariškom muzeju« i neki zapisi o našim pomorcima na svim morima, posebno o njihovom zapaženom udjelu u savezničkim konvojima u drugom svjetskom ratu. Na Malti sam prikupio »Nove podatke o podvigu bokeljskog kapetana Petra Želalića«, koji govore o pobuni robova i osvajanju sultanovog broda 1760. godine. Pronašao sam i jednu epsku pjesmu na talijanskom o tom istom pothvatu.

— **Vi ste, koliko se sjećam prvi objavili i pretpostavku o postojanju Hrvatskih indijanaca, premda vas, ruku na srce, nisu shvaćali ozbiljno...**

— Mislim da smo došli na svoju tek sada pojavom američke tvserije »Roanoak« u kojoj se spominje zaljev Croatan i jedan od Indijanaca imenom Mandeo (Mate, Mateo). Naime, već među Kolumbovim mornarima koji su stigli u Novi svijet bilo je i nekoliko ljudi iz naših krajeva.

Jedan od brodova nekadašnje Dubrovačke Republike doplovio je do same obale Virginije, ali se u nevremenu razlupao o hridi otoka Roanoak. Njegova posada se pomiješala sa starosjediocima brončane puti i tako su navodno nastali poznati Bijeli Indijanci ili točnije Croatoans. Živjeli su oko rijeke Choban i Potomac u malom ribolovskom naselju Ragusi. Lulu mira zvali su »činićika«, jer ta njihova specijalno patentirana naprava za uživanje u dimu zapaljenog suhog lišća stabljike duhana (Indijanski ured za patente — b. b./, one njeznija zdravlja »čini ćihat«!...